Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Enhver Sit

Ugeblad
for
Politik og Kristendom.

Redigeret af Henning Jensen og Kristensen-Randers.

№ 32. | Torsdag den 8. Avgust 1889. | 4. Aarg.

Indhold: Sædelære og Oplysning. — General Boulanger. — De franske Bønders Tilstand paa Revolutionens Tid. — Baglænds og nedad. — Smaating fra Højre og Venstre. — Meddelelser. — Bekjendtgjørelser.

Sædelære og Oplysning.

Der er den Ejendommelighed ved de sædelige Grundsætninger, at de, saalangt vi kan følge Menneskeslægten tilbage i Tiden, ikke er undergaaet nogen synderlig Forandring. Hvad derimod Oplysningens Standpunkt angaar, saa forandres dette saa at sige Aar for Aar. Det er nu mere end 3000 Aar siden at Loven blev givet til Jøderne paa Sinai Bjærg. Denne Lov blev godkjendt af Jesus Kristus, som Grundlag for det menneskelige Liv, og i det hele og store er der siden den Tid intet føjet til Moralloven og intet taget fra den. Sammenligner vi derimod det Oplysningstrin, hvorpaa Menneskeslægten stod for 3000 Aar siden, med det hvorpaa den staar nu, saa er Forskjellen ganske overordentlig stor. Indenfor Sædelæren sker der ingen nye Opdagelser. At gjøre godt imod andre, at elske sin Næste, at beherske sine Begjærligheder, at hædre sine Forældre, — det er i en kort Sum Hovedtrækkene i Moralloven til alle Tider. Men paa Oplysningens Omraade gaar der ingen Dag uden at der gjøres Fremskridt og Opdagelser.

Nu kan man i første Øjeblik være tilbøjelig til at mene, at naar blot Sædelæren er fudkommen, saa har det ikke saa meget at sige med Oplysningen. Men Erfaringen viser ganske det modsatte. Erfaringen viser jo netop, at uagtet Folk for 3000 Aar siden havde ligesaa fuldkommen en Sædelære som vi, saa stod de dog i alle Retninger langt tilbage for os. Vi kan heraf slutte, at det er Oplysningen der er den store Drivkraft i Menneskelivet. Moralloven viser os Maalet vi skal naa. Men dersom Oplysningen ikke kommer til, saa kan Menneskeslægten ikke gjøre et Skridt for at naa dette Maal. Tager man et ganske uvidende Menneske, som har de allerbedste Hensigter, og udruster ham med Magt i en eller anden Retning, saa er der en høj Grad af Sandsynlighed for, at han vil gjøre mere Skade end Gavn, og jo mere ivrig han er i den gode Sags Tjeneste, og jo mere Magt han har, desto flere Ulykker vil han rimeligvis gjøre. Det er højst mærkeligt at se, hvordan de bedste og sædeligste Mennesker, naar de levede i en uvidende Tidsalder og derfor selv var uvidende, har kunnet afstedkomme de frygteligste Ulykker.

Det viser sig især i Religionsforfølgelsernes Historie. At straffe blot ét eneste Menneske for sine religiøse Meningers Skyld, er aabenbart en af de værste Forbrydelser man kan begaa. Thi hvad man tror og ikke tror er en Sag mellem Gud og Menneskets egen Samvittighed. Men at straffe et stort Antal Mennesker, et helt Folk, eller en hel Kirkeafdeling eller Sekt, at søge at udrydde dem af Jorden for deres religiøse Meningers Skyld, det er noget af det grueligste der er til. — Dette er jo ikke destomindre sket mangfoldige Gange, og det mærkelige er, at disse religiøse Forfølgere har næsten altid været Folk med de reneste Hensigter og en pletfri Moral. Sagen er den, at de som søger at paatvinge andre de Meninger, som de selv anser for gode, kan ikke være onde Mennesker. De som anvender hele deres Magt, ikke til deres egen Fordel, men for at udbrede en Religion, som de mener er nødvendig til Menneskenes Frelse, det er ikke daarlige Mennesker, men det er uvidende Mennesker. De har, som Paulus siger, Nidkjærhed, men de mangler Oplysning, Forstand. Det er selve deres Nidkjærhed, som driver dem til Forfølgelse. Det er den hellige Lov, som opflammer dem til en ødelæggende Virksomhed. Har

et Menneske en fast Overbevisning om Sandheden af sin Religion, tror han, at de som forkaster denne Religion bliver evigt fordømte, faar saa det Menneske Magt, og er han saa tillige et uvidende Menneske, — saa vil han ufejlbarligt forfølge den, som fornægter denne Religion, og jo mere nidkjær han er, desto voldsommere vil hans Forfølgelse blive. Mister saa det Menneske noget af Nidkjærheden for sin Religion, saa vil han ogsaa holde inde med Forfølgelsen. Det er det der er det forunderlige og det sørgelige, at der maa en vis Grad af Tvivl til for at Folk skal kunne være taalsomme overfor andres religiøse Meninger. Derfor standser den fremskridende Oplysning Religionsforfølgelserne, fordi Oplysningen dræber den blinde Tro, og bliver derved farlig for Troen selv. — Dette er Sandheder, som ikke kan benægtes, fordi Historien mange Gange har bekræftet dem.

Se vi saaledes paa de Forfølgelser som de første Kristne var Gjenstand for fra de romerske Kejseres Side, saa viser det mærkelige sig, at det var ikke de daarligste Kejsere, der var ivrigst i Forfølgelserne, men netop de bedste. De to mest grundfordærvede Kejsere var Kommodus og Heliogabal. Men ingen af dem forfulgte de Kristne, eller tog Forholdsregler imod dem. De var altfor optagne af deres Fornøjelser til at bekymre sig om religiøse Spørgsmaal. De bekymrede dem ikke selv om hvad der var Sandhed og hvad der var Løgn. Som hedenske Kejsere var de egentlig forpligtede til at anse Kristendommen som en ugudelig og løgnagtig Religion, men da der var altfor lidt Alvor i dem til at skjænke saadanne Ting en Tanke, saa lod de det gaa som det bedst kunde. — Markus Aurelius derimod var en af Kristendommens værste Forfølgere. Og dog var han en menneskekjærlig Mand af urokkelig Redelighed. Han foragtede Livets Daarskaber og Adspredelser, og han gjorde Alvor af sine Fædres Tro. Men netop derfor forfulgte han de Kristne. Det samme var Tilfældet med Kejser Julian, hvis sædelige Liv der næppe var nogen Plet paa.

Gaar vi saa over til de Forfølgelser som de Kristne har været Ophavsmændene til, saa træffer vi noget lignende. Man ser det bedst i Spaniens Historie. Intet andet Folk har frembragt saamange uegennyttige Missionærer, saamange Martyrer, der med Glæde har ofret Livet for at udbrede de Sandheder, som de selv troede paa. I intet andet Land har Præsterne havt en saadan Magt og Folket været saa gudfrygtigt. At bevare den rene Lære har for Spanien været Hovedsagen hele Historien igjennem. Men denne Nidkjærhed har affødt en Grusomhed i de religiøse Forfølgelser, som man intet andet Sted har set Mage til. Det var i Spanien, at Inquisitionen brændte Kjættere i tusindvis. Og de, der stode i Spidsen for denne frygtelige Domstol, var ikke Hyklere; de handlede ud af deres inderste Overbevisning. Hele Folkets Alvor samlede sig i dette ene Punkt, at bekæmpe al Vantro og alt Kjætteri, og derfor ansaa man det for en Pligt at slaa Kjættere ned. Men en berømt Historieskriver, som afskyede Inquisitionen, og som havde Adgang til dens hemmelige Papirer, han indrømmer, at der var intet at udsætte paa Dommernes sædelige Karaktér. Han forbander den Grusomhed hvormed de handlede, men han kan ikke benægte, at de havde de reneste Hensigter, og adskillige af dem udmærkede sig ved deres Menneskekjærlighed, skjøndt de kunde dømme Kjættere til de frygteligste Pinsler og tilsidst til Baal og Brand.

Og saaledes kunde man af Historien anføre Beviser i hundredevis paa, at det er ikke Sædelæren eller Moralen, der har formindsket den religiøse Forfølgelse. De værste til at forfølge har været moralsk hæderlige og sædelige Mennesker. Det er den voxende Oplysning vi har at takke for, at det største Onde som Mennesker nogensinde har tilføjet hinanden nu tildels er ophørt. Thi at de religiøse Forfølgelser er et større Onde end noget andet, det viser sig ikke alene derved, at de har krævet et utroligt stort Antal Ofre, som man kjender, og endnu flere som man ikke kjender Tallet paa, men særligt viser det sig ved, at de har mulig krævet endnu større sjælelige end legemlige Lidelser. Thi vi høre kun Tale om dem som dræbtes med Sværdet eller brændte paa Baalet, men hvormange har der ikke været, som under Forfølgelserne i det ydre frasagde sig deres Meninger, men dog vedblev at holde fast paa dem med Hjærtet, og som saa hele Resten af deres Liv maatte gjøre sig skyldige i et modbydeligt Hykleri. — Det har været det værste ved de religiøse Forfølgelser. Thi naar Folk vænner sig til at kjøbe sig Liv og timelige Fordele ved Hykleri, saa bliver Ærlighed og Sandhed snart til tomme Ord. Vi har derfor god Grund til at være taknemmelige fordi den stigende Oplysning har befriet os fra dette Onde, skjøndt det paa den anden Side er utvivlsomt, at der endnu er Mennesker, som gjerne skulde optage det igjen.

Der er nemlig ingen Tvivl om, at hvis en eller anden fanatisk religiøs Retning fik Magten, saa skulde Forfølgelserne mod andre religiøse Meninger og mod dem der ikke bekjendte sig til nogen Religion begynde paany. Den religiøse Fanatisme findes, paa enkelte Undtagelser nær kun hos uvidende Mennesker, og uvidende religiøse Mennesker er altid intolerante. Den der kjender noget til de uvidende religiøse Fanatikere i vore Dage, den som har havt Lejlighed til at høre deres Udtalelser om andre og deres Domme om andre, kan ikke betvivle, at den religiøse Fanatismes Ild ikke er udslukket endnu, men at den ved en gunstig Lejlighed kunde bryde frem og anstille nye Ødelæggelser. Og at mange vilde gjøre det i den bedste Mening og dermed antage at vise Gud en Dyrkelse, — derom er der heller ingen Tvivl. — De for hvem anderledes troende og anderledes tænkende er „Djævelens Børn", maa i deres inderste Hjærte føle en Forpligtelse til at bekjæmpe dem og mulig udrydde dem. Det er Middelalderens Mørke som endnu hviler over dem. De lever i Nutiden, men de høre aandeligt hjemme i Fortiden.

General Boulanger.

II.

Inden Boulanger havde fyldt sit 49. Aar var han saaledes Chef for den franske Hær. Hans politiske Modstandere sige nu, at han kun daarligt har løst sin Opgave som Krigsminister; hans politiske Venner derimod løfter ham naturligvis til Skyerne. — En tysk Forfatter bemærker, at det er vanskeligt at dømme om de Forandringer han har foretaget med Hæren, da de endnu ikke har staaet sin Prøve. Men samme Forfatter bemærker tillige at man skal vel vogte sig for at frakjende Boulanger Organisationstalent; thi baade besidder han dette Talent, og han er tillige en modig og energisk Mand. Og disse tre Egenskaber er af den største Betydning for den, der vil lede et stort Lands Skjæbne, særlig Frankrigs.

Som før sagt, skal Hertugen af Aumale have ytret om Boulanger, at han var en dygtig men ordinær Officer. Man siger at Boulanger har faaet denne Ytring at vide, og at han har taget Hertugen dette saa ilde op, saa han fra dette Øjeblik var hans Fjende. Det er vanskeligt at have nogen Mening herom; hele Historien er muligvis opdigtet. Men er den sand, saa er det ikke første Gang, at en saadan henkastet Ytring har voldet Fjendskab mellem mægtige Mænd. — Men hvad man vil sige om Boulangers Dygtighed, saa er den utvivlsomt større end Hertugen af Aumales. Denne var ved sin Fødsel, Stilling og Rigdom selvskrevet til at komme til at spille en Rolle i Verden, men Boulanger har sin Dygtighed at takke for hvad han er. Det er nok værd at lægge Mærke til hvad Gambetta dømte om Boulanger. Den bekjendte engelske Politiker Sir Charles Dilke, der var en god Ven af Gambetta, fortæller, at denne har sagt, at Boulanger af Frankrigs 4 bedste Generaler var den tredie i Rækken. Hertugen af Aumale var ikke blandt de to første.

Men nok er det, at i Sommeren 1886 blev Hertugen og Boulanger aabenbare Fjender, særlig fordi denne havde Del i de franske Prinsers Udvisning af Landet. Hertugen offentliggjorde de Breve Boulanger for nogle Aar siden havde skrevet og hvor han blandt andet havde tituleret ham som „Hans kgl. Højhed". Boulanger benægtede, at han havde brugt denne Titel og forskjellige andre Ytringer, der lød alt andet end republikanske. Hvad der er sandt og usandt i hele denne Historie er vanskelig at sige, men den skadede Boulanger hos mange, men mærkværdig nok forøgede det hans Popularitet hos andre.

Grunden til, at Boulanger maatte benægte, at han havde staaet paa saa god Fod med Hertugen var naturligvis den, at han nu støttede sig til yderste Venstre. Men for at bedømme hans Færd ved hele denne Begivenhed, maa man huske paa, at den politiske Moral i Frankrig — saa vel som andre Steder, — staar temmelig lavt. Naar det gjælder politiske Spørgsmaal og politiske Modstandere, tillade Franskmændene sig alt, og andre Folk tillade sig en hel Del.

Man fortæller, at en ung Dame engang bad Feltmarskalk Moltke og Bismarck om at skrive nogle Ord i hendes Album. Moltke tog da først Pennen og skrev: „Løgnen forgaar, men Sandheden bestaar". Derefter tog Bismarck Pennen, og da han havde læst hvad Moltke havde skrevet, saa skrev han nedenunder: „Jeg véd nok, at Sandheden skal sejre i en anden Verden. Men indtil den kommer er selv en Feltmarskalk afmægtig mod denne Verdens Løgne".

Den politiske Moral staar, som sagt, ikke højt i Europa. Løgn føder Løgn, og Løgn fremtvinger Løgn. Der er saaledes ingen Grund til at tro, at de øvrige Politikeres Sandhedskjærlighed og Moral er større end Boulangers. — Sir Charles Dilke spurgte engang en af sine franske Venner om Boulanger var *en Mand, en Soldat, en Nar* eller *en Esel*. Han er noget af det altsammen, svarede Vennen. Dette gjælder rimeligvis ogsaa adskillige af hans Modstandere.

Men Boulangers Strid med Hertugen af Aumale forøgede kun hans Popularitet hos den store Befolkning, og da Freycinet gik af som Minister, kom han atter ind i det nye Minsterium, som dannedes af Goblet. Og da denne kort efter gik af var han nær kommet ind i det tredie Ministerium. Dette skete dog ikke, og han fik nu Kommandoen over det 13de Armekorps. Men da han atter i denne Post gjentagne Gange brød mod Disciplinen, fik han i Marts 1888 sin Afsked. Han har siden den Tid uafbrudt holdt Frankrig i Uro og Spænding, ved at opstille sig som Kandidat i den ene Valgkreds efter den anden og i Reglen blive valgt. Paa den Maade vilde han nemlig, ved en Afstemning af det suveræne Folk, tilegne sig en saadan Magt, at han i Virkeligheden blev Frankrigs Herre. Hvorledes han omsider blev anklaget og flygtede til England, hvor han nu opholder sig, er bekjendt nok.

Aarsagerne til Boulangers Fremgang ere af politisk, økonomisk og social Natur. Der gaar for Øjeblikket en Strømning gjennem Frankrig, som vil sætte en General i Spidsen for Styrelsen. Mange anse Boulanger for at være den rette Mand, og selv de som betvivle dette, tro dog at han bedre end den nuværende parlamentariske Regjering vil være istand til at opretholde Ro og Orden og Sikkerhed for Liv og Ejendom. Den parlamentariske Regjering er nemlig, paa Grund af Klikevæsen og sin Egennytte kommen i Miskredit hos mange. Alle forstandige Mænd skjønner, at Frankrig staar overfor en Krise. som kan bringe stor Elendighed over Landet i alle Retninger. For at beskytte sig mod disse truende Ulykker tror man at man, trænger til en Herre. Siden Gambettas Død er der ingen virkelig fremragende Mand i Frankrig. Boulanger antages nu af mange at være en ny Gambetta. — Den før omtalte engelske Politiker, Sir Charles Dilke, Gambettas gode Ven, har for et Par Aar siden sagt, at siden Napoleon den 1stes Dage har ingen Mand været saa

populær i Hæren som Boulanger. Han har ogsaa, mere end nogen anden Krigsminister, sørget for de lavere Befalingsmænds og Soldaternes materielle Velbefindende.

De franske Bønders Tilstand paa Revolutionens Tid.

Den berømte Grev Mirabeaus Fader giver en Skildring af de franske Bønders ydre Udseende kort før Revolutionens Udbrud. Det var magre Skikkelser med indfaldne Ansigter. Det lange, filtrede Haar skjulte det tildels. Den øverste Del af Ansigtet var gulblegt, den nederste Del var fordrejet til et Slags forgteligt Smil. Klædte i Uld med kobberbeslagne Læderbælter om Livet og højklampede Træsko paa Fødderne lignede de mere vilde Dyr end Mennesker Hvad deres Levemaade angaar, saa bestod den af sort, grovt Brød, Rødder og Vand. Deres Boliger var Jordhuler og usle Hytter. Tungsindige, ligegyldige for alt trælledе de Livet hen. Deres Arne var uden Ild, deres Føde usel. De havde ingen Forhaabninger for denne Verden, næppe heller for den anden. Ingen Undervisning, ingen Trøst, intet Mod. De havde næsten glemt at tale; deres Stemme lød som et uartikuleret Skrig.

Det var Godsejerne, Kirken og Staten, som havde bragt Bønderne ned til denne usle Tilværelse. De havde nemlig væltet alle mulige Byrder over paa dem, og man maa tilstaa, at den menneskelige Opfindsomhedsevne i Retning af at pine andre, her var drevet til den højeste Fuldkommenhed. En berømt Mand har sagt, at der er intet en Styrelse lærer lettere end at grave i andres Lommer.

Dette slog fuldstændigt til her.

I Forhold til Godsejerne havde Bonden intet andet at gjøre end at betale og trælle. Først maatte han betale en Afgift, som kunde gaa op til en Fjerdedel af hans Indtægt. Naar Bonden solgte, tog Godsejeren en Sjettedel. Arvede Bonden Jord, skulde Godsejerne have sin Del. Grøden paa Agerjorden var givet til Pris for de talløse Duer og Kaniner, som kun Godsejerne havde Ret til at holde. Desuden ødelagdes den af Vildtet i Godsejernes Skove og af deres Jagter. Engene maatte en vis Tid af Aaret ikke røres, for at Hønsefuglene ikke skulde blive forstyrrede og Jagten derved lide Indskrænkning. Jagtretten tilhørte nemlig alene Herremændene. Ve den Bonde, som vovede at klage over sin Marks Ødelæggelse eller som, for at frede om den, skød et Stykke Vildt. Han stod under Godsejerens Jurisdiktion, og da denne altid kunde skaffe sig et Adgangskort til Bastillen, var Retfærdigheden kun et tomt Navn. Mishandlinger, Fængsel eller Galejerne blev Straffen for den mindste Forbrydelse, og blev Bonden truffen med et Vaaben i Haanden kunde man uden videre dræbe ham.

Midt i den travleste Tid kunde han blive taget bort fra sit eget Agerbrug, dels for at gjøre Hoveri paa Godset, dels for at istandsætte Veje, Broer, Slotsgravene, Murene, eller for at fange Frøer i Slotsgravene, for at disse ikke ved deres Kvækken skulde forstyrre Naadigherrens Søvn. Var Sæden endelig bleven moden, maatte den blive staaende paa Marken til Godsejeren havde faaet indhøstet, og havde han aftærsket, maatte han ikke sælge Kornet før Naadigherren havde faaet afsat sit. Skulde han have Kornet malet, Brødet bagt, Vinen perset, saa maatte han kun lade dette Arbejde udføre paa Godsejerens Mølle, i hans Bagerovn og i hans Vinperse. Disse var bortforpagtede og i Reglen i elendig Stand. Men for at faa det besørget maatte Bonden betale en Sjettedel af Kornet, Brødet og Vinen. Godsejeren bestemte hvormange Kreaturer Bonden maatte holde, dreves de paa den Vej, der førte til Slottet, maatte der betales en særlig Afgift, slagtedes de, skulde det ske i Godsejerens Slagterbod, selvfølgelig mod en høj Afgift. For at grave en ny Brønd maatte der ogsaa betales Skat. — Giftede Godsejeren sin Datter bort eller fik hans Gemalinde et Barn, saa maatte Bønderne bøde i denne glædelige Anledning. Og det samme var Tilfældet ved alle andre højtidelige Anledninger.

Saa var der desuden Kirken og den passede ogsaa paa at faa sit. Af Høsten tog Sognepræsten og Biskoppen hver syvende Neg, og af Hør, Hamp, Grøntsager, Frugter og Husdyr tog de Tiende. Ved den store Nidkjærhed Kirken i denne Retning udviklede, lykkedes det den at drive sine Indtægter op til Halvdelen af det Kongen kunde kapre som sin Part.

Hvad Bonden beholdt tilovers efter at Godsejeren og Kirken havde taget hver sit, det søgte Staten saa paa bedste Maade at skille ham af med. Dette lykkedes ogsaa til Fuldkommenhed, især da Adelen og Gejstligheden med Snildhed vidste at læsse alle deres Statsskatter over paa Bøndernes Skuldre. Saaledes maatte Bønderne paatage sig Vedligeholdelsen af de offentlige Veje, paatage sig Indkvarteringsbyrden, befordre Trosset, foruden at det var selvfølgeligt dem, der maatte gjøre Krigstjenesten.

Den ældste af Statsskatterne var en Skat, der i nogle af Provinserne hvilede paa Jorden, i andre paa den løse Formue. Men Formaalet var med begge Dele at pine det mest mulige ud af Bønderne. Denne Skat udgjorde over Tredjedelen af Statens Indtægter og den bares udelukkende af den fattigste Del af Befolkningen. De, som havde Raad til at betale, betalte ingenting. Der var ganske vist en Indkomstskat. Men Borgerne maatte betale 20 Gange saameget som de Adelige af den samme Indtægt. Kirken betalte naturligvis ingenting. En anden Indkomstskat, som i Tidernes Løb blev gjort tre Gange saa stor som oprindelig, maatte de Fattige være ene om at betale.

Det var de direkte Skatter. Men saa var der desuden de indirekte. Disse vare bortforpagtede og Skatteforpagterne inddrev dobbelt saameget som de selv skulde betale. — Saa var der Skat paa Vin, Skat paa Øl og paa alle andre Drikkevarer. Vinen kunde ikke føres et Skridt uden der skulde betales

Skat af den. Førtes den ind i en By eller ud af en By, førtes den paa en Vej, over en Bro, ned i en Kjælder, ind i et Værtshus, — allevegne skulde den betale Skat. Følgen blev, at Tusinder af Tdr. Land, hvor der før dyrkedes Vin, nu laa udyrkede hen. Og ligesom den indenrigske Omsætning umuliggjordes ved disse Skatter, saaledes umuliggjordes den udenrigske ved Tolden. Frankrig havde ikke noget Marked for sit Korn, sin Vin og sine øvrige Varer i Udlandet.

Den mest nederdrægtige Skat var dog Saltskatten. I de Provinser, hvor der ingen Saltværker var, var Skatten højest. Hver Person over 7 Aar skulde aarlig indkjøbe en vis Mængde Salt, som kun maatte anvendes i Husholdningen ved Madlavning. Til Nedsaltning maatte der kjøbes ekstra Salt. Ved Kysterne var det forbudt at tage Vand af Havet; thi man kunde jo udvinde Salt deraf og saa snød man for Skatten.

For at forebygge Smugleri holdtes der en hel Armé af Toldbetjente. Husene blev undersøgte af brutale Opsynsmænd, Mænd, Kvinder og Børn arresteredes, Fængslerne fyldtes og i dem rasede smitsomme Sygdomme. Som Følge af alt dette groede der et uudslukkeligt Had op i Befolkningen imod Staten, og en Lyst til at bedrage den, hvor man kunde komme afsted med det. — Tiggernes Antal ansloges nogle Aar før Revolutionen til henimod $1^1/_2$ Million. Og denne Hærskare af Vagabonder var naturligvis beredt til at bryde løs ved første givne Lejlighed. Den upriviligerede Masse udgjorde 24 Millioner Mennesker. Disse var kun det Fodstykke, der bar de priviligerede Samfundsklasser, Adelen og Gejstligheden. Af dem var der et Antal af 27,000, og af disse opholdt atter 15,000 sig til Stadighed ved Hoffet for dér at kunne beskinnes af Naadens Sol. Mere end en Tredjedel af Statsindtægterne, eller ca. 90 Millioner Kroner anvendtes for at fodre disse Snyltedyr.

Det er herefter klart, at det franske Samfund trængte til en Revolution.

Baglænds og nedad.

En 18-Aars Knægt med stærke Lemmer, Vid i Panden og Mod paa Livet, men som mangler Herredømme baade over Styrken og Viddet, som ikke forstaar at begrænse sig eller at samle hele sin Kraft om enkelte Opgaver; og som hans Modsætning en Mand paa de 60, godt bygget, endnu kraftig at se til, men manglende den Unges Vid, hvorfor han ofte tager sin Tilflugt til Vold, løgnagtige Historier eller ondsindede Rænker for at faa den Unge til at lystre — det er Billeder af de to største Modsætninger i det bestaaende Samfund. Saadan er den fremadskridende Arbejderbevægelse og de gamle Bagstrævere, som nu staar for Styret.

Samtidig med at Arbejderbevægelsen vokser sig stærk, er der ogsaa en Slags Vækst at spore hos de konservative Elementer. Modsætningerne fremkalder hinanden. Medens den fremadskridende Bevægelse er som Snebolden, der hurtig kan rulle sig stor, men ogsaa hurtig opløses, fordi der mangler en varig samlende Kraft, er Bagstrævet som Kohalen, der stadig vokser nedad, dybere og dybere synker det. Fremskridtet kan Kanterne slibe af gjennem Udvikling, men Bagstrævet er viet til Undergang, det bliver mere og mere krampagtig, det *arges* som det *ældes*. Og jo mere det føler Afmagten, des mere tager det sin Tilflugt til Vold og Nederdrægtighed.

Videst i denne Retning er det moderne Samfund med Spioneriet; særlige Lokkespioner, som lejes til at begaa de Forbrydelser, man har Brug for som Paaskud for Anvendelse af Magt. For nærværende Tid gjælder det om et Bevis for, at Arbejderne vil bruge Vold. Uden et sligt Bevis kan man ikke godt kue Bevægelsen ved Vold. — Det nemmeste er naturligvis, naar der kommer en kejtet Julius Rasmussen med en klikkende Revolver, der har passende matte Kugler, som preller af mod en Knap. Men hvor Skjæbnen ikke er saa gunstig, maa man leje sig en saadan Hr. Julius som enten selv kan udføre de fornødne Mordforsøg eller ophidse andre til at gjøre Revolte. Et saadant Kreatur maa f. Eks. melde sig ind i en socialistisk Forening, udforske dens Hemmeligheder, hvis den har nogen, og faa lavet nogen, hvis den ingen har. Saa snart Gryden er kommet en Smule i Kog, skal han melde det til sit Herskab, en eller anden Eksellence, der saa yderligere skærper Tilsynet med „Bevægelsen", indtil denne ved Lejesvendens Ophidselser bringes til en fortvivlet Handling, hvorved den kan gribes paa fersk Gjærning og holdes frem til et Bevis paa, hvor nødvendigt det nu er at bruge Magt.

I hvor stort Omfang disse skændige Gavtyvestreger drives, er det vanskeligt at have nogen Mening om, for det ligger i Sagens Natur, at de mægtige Mænd, der staar bag ved, har baade Midler og Vilje til at dække over Forbrydelsen. Naar der alligevel ikke gaar et Aar til Ende uden at en eller flere af den Slags lejede Bander trækkes frem for Lyset, kan man deraf skønne, at Sygdommen er vidt udbredt. Selv hvor man mindst skulde ane det, bryder den frem. Der ymtes stærkt om, at den Bande, som bragte en Flok Anarkister til Galgen i Chikago (Nordamerika), var kastet af Politiet eller en lejet Spion. I de sidste Dage er Turen endogsaa kommen til det saa højt lovpriste gamle England. Der tales nu stærkt om at de Gavtyve, som har udkastet de gemene Beskyldninger mod den irske Rigsdagsmand *Parnell*, skulde være lejet til deres afskyelige Gjærning af selve Ministrene eller deres Haandlangere, i hvert Fald skal rige og højtstillede Folk have haft en Finger med i Spillet. Gaar det saadan med de grønne Trær, Frihedens Hjemsteder, England og Nordamerika, som der er sunget en Masse Sange om og holdt en frygtelig Mængde Skaaltaler for — hvorledes skal det da gaa med de mere visne Stammer som f. Eks. Tyskland?

Det bismarckske Regimente synes da ogsaa at være mest durkdrevent paa dette som paa alle andre Om-

raader. At de tyske Magthavere holdt lejede ophidsende Agenter, har i hvert Fald været en kjendt Sag, siden det for et Par Aar siden blev trukket frem i den tyske Rigsdag til stor Fryd og Vinding for Socialismen, men til liden Opbyggelse for Bismarck. Paa en Forandring i saa Henseende fra Bismarcks Side har vistnok ingen troet, da enhver vidste, hvor ondt et Øje denne Statsmand havde til Schwejts, fordi dette Land viste Gjæstfrihed baade mod Socialister og andre landflygtige Mennesker. Til yderligere Oplysning om de virkelige Forhold skete endnu en Opdagelse i dette Foraar. En tysk Lokkespion — Politiinspektør var han endogsaa, Wohlgemuth hed han — blev arresteret i Schwejts, fordi han vilde benytte en Skræder Lutz til at gjøre Spiontjeneste blandt de schwejtsiske Socialdemokrater. Wohlgemuth blev dog kort efter ført over Grænsen, fordi han var — „en venskabelig Magts Undersaat" og for at dele Sol og Vind lige blev Skræderen Lutz samtidig udvist fra Schwejts. — Men Bismarck forstod Uret. Han vilde have Vederlag for den Tort hans Spion havde lidt. Den gamle Statsmand forsvarede endogsaa Spioneriet som en Nødvendighed. Og det hed sig nu, at Skræderen havde lokket Spionen ind i Schwejts og derefter faaet ham fængslet. — Man kunde ganske vist mene, at en Gavtyv er en Gavtyv, hvor han saa bliver nappet. Men Bismarck er ikke at spøge med. Han sætter Vagt ved den schwejtsiske Grænse og lader alle Rejsende og alle Forsendelser undersøge, inden de faar Lov at slippe ud eller ind — en Foranstaltning, der dog let kan blive Ris til Tysklands sydlige Ende, da de Rejsende let kan lægge Vejen om ad Frankrig eller Østrig. Bismarck har det ligesom den fornærmede Prins i Æventyret, han gaar ind i sit Kongerige og smækker Døren i efter sig.

Mest Røre har Spionvæsenet vakt i Belgien. De Store havde der sidste Vinter sat sine Ansigter op efter en rigtig Socialistproces, der kunde tjene til Skræk og Advarsel, og saa blev det hele til en Proces mod Lokkespioner, der var lejede af Regeringen.

Ministeren Beernaert havde et Redskab, som hed Pourback, der igjen havde flere Medhjælpere. Disse Lejesvende paa første og anden Haand gav sig ud for revolutionære Socialdemokrater og optraadte i det hele meget radikalt mellem Socialdemokraterne for at lokke disse til at begaa en eller anden Ubesindighed. Spionerne opfordrede stadig til Revolution, fik ogsaa noget som et Mytteri lavet i Stand og fik et Oprørsmanifest underskrevet. Stadig udlover de Penge til dem, som vil være med. Løgnagtige Historier, falske Underskrifter og Opfordringer til falske Forklaringer for Retten er Midler, som selvfølgelig er meget passende for saa lave Kreaturer. Endelig var Bygningen færdig og en Flok Socialdemokrater blev fængslet og stillet for en Domstol. Men til liden Baade for Magthaverne, havde de faaet frisindede og dygtige Sagførere, som rodede op i Mudderet og fandt de rette Skyldige. Skjønt Domstolen bestod af regeringsvenlige Folk, maatte de dog frikjende Socialdemokraterne og dømme Spionerne, og hvad værre var, Regeringens Stilling til Spioneriet blev trukket frem for Retten, hvor den ganske vist ikke kunne dømmes, men den fik sin Dom af alle rettænkende Mennesker. Og denne Dom fik et Udtryk, da Arbejdernes Advokat, Janssen, ved et Rigsdagsvalg med overvældende Stemmetal blev foretrukket for Regeringens Kandidat. — Saa vidt som til et Ministerskifte kom det ganske vist ikke, for det sejgeste af alt sejgt i det moderne Samfund, det er Ministeriet. Ministre hænger ved Taburetter som Burrer hænger ved Uldtøj. Og de véd nok, at slipper de først den søde Magt, faar de den ikke saa let igjen Men et Ministerium af den Kaliber som det belgiske, kan dog næppe i Længden være farligt. Jo flere Forbrydelser Magthaverne begaar, des hurtigere stunder det mod Enden, thi Fals slaar til sidst sin egen Herre paa Hals, — men der falder rigtignok ogsaa gjærne mange uskyldige Ofre.

Lokkespionerne betegner en Slags højere Udvikling for Bagstrævet. Det begynder gjærne med en aabenlys Fængsling af Førerne for Oppositionen. Enten de har gjort noget eller ej puttes de i Hullet, fordi man i al Almindelighed anser dem for samfundsfarlige Landsforrædere eller Rigsfjender som det hedder i Tyskland. Men naar en ny Bevægelse vinder nogen Forstaaelse hos Befolkningen, maa man have et mere bestemt Paaskud. Saa er det man selv laver Forbrydelserne. Det første Standpunkt bærer Præget af en vis Aabenhed, det sidste er omtrent saa langt nede paa Nederdrægtighedens Rangstige som det er muligt at komme. Noget værre end dette, at man selv begaar de Gavtyvestreger, man skylder andre for, er det vanskeligt at tænke sig. Her er ikke længere noget Rum for god Tro. Saa længe Magthaverne straffer i al Almindelighed, fordi Bevægelsen vil „omstyrte det Bestaaende", kan det gjøre de i god Tro, af Uvidenhed, Fordomme osv. Men naar de selv har begaaet de Forbrydelser, hvorfor de straffer andre, kan der ikke ligge andet bag ved end den rene Magtbrynde og nederdrægtig Ondskab.

Paa dette Omraade har de moderne Magthavere naaet Kejser Nero og andre romerske Magthavere, der selv udførte de Forbrydelser, som de lod de Kristne dræbe for. Men da Romerne kom saa vidt, var deres Dødsdom skreven. Og de fik Dødsstødet af den Magt, som havde været Gjenstand for deres Rænker.

J. P. Sundby.

Smaating fra Højre og Venstre.

Venstres Førere. Paa et Møde i Grenaa forleden udtalte Hr. L. Dinesen, „at det i Grunden nu kun er Partiførerne, der forhindrer en Overenskomst mellem Partierne og fremtidigt frugtbart Arbejde paa Lovgivningsmagtens Omraade."

Denne Historie om de krigeriske, uforsonlige Førere og de fromme, fredelige menige Venstremænd kommer jævnligt igjen paa Højres Møder. Det kan

være meget smigrende for os, der ikke har noget med Førerskabet at gjøre, at blive fremstillet som saadanne yderst medgjørlige Mennesker. Men man bliver lidt undseelig ved at modtage en Ros, som man ikke har fortjent. — Hvis de menige Venstremænd paa Rigsdagen var saa misfornøjede med deres Førere, saa kunde de jo gjøre Oprør og kaare sig nye. Her var jo en ypperlig Lejlighed for fremadstræbende Politikere til at slaa sig op. Og da Højremændene tillige forsikrer, at Befolkningen hellere end gjærne ønsker Fred, saa risikerede Oprørerne jo intet ved at afsætte de gamle Førere. Hvis Førerne mangler Tilslutning baade paa Rigsdagen og i Befolkningen, saa skulde det være mærkeligt, om der ikke fandtes et Par ærgjærrige Politikere i Venstre, der benyttede sig af den gunstige Lejlighed til at afkaste Aaget og slaa ind paa ganske nye Veje. — Men Hr. Dinesen og de andre Højrepolitikere véd meget godt, at det er en Røverhistorie.

Men hvad vil man da opnaa ved den Historie? Man vil ganske simpelt opnaa det, at drive en Kile ind mellem Førerne og de Menige. Man véd, at danske Mennesker er skikkelige Mennesker. Kommer en og siger til os: „Ja, vi ved jo godt, hvor fredelige I er", — saa er mange straks tilbøjelige til at blive lidt rørte. — Og man ved tillige, at danske Mennesker er forfængelige Mennesker med en lille Tilbøjelighed til Misundelse. Kommer en og siger: „Ja, de Førere de duer i Grunden ikke. Tror Du ikke, der var nogen, der kunde gjøre det bedre?" saa er nogle tilbøjelige til at mene, at de kunde maaske nok gjøre det bedre.

Hr. Dinesen er en gammel Politikus. Han ved, hvordan en Madpose skal skjæres. Han kjender de menneskelige Skrøbeligheder, skjønt han selv er hævet over dem. — Men skjønt man ganske vist kan trække Veksler paa Folks Dumhed, saa kan man ogsaa trække for store Veksler.

„Ovenfra". Højskoleforstander, Kaptejn, Dr. Nørregård er som bekjendt et indflydelsesrigt Medlem af Skytteforeningernes Overbestyrelse. Da han tillige er en meget veltalende Mand, er han jævnlig Festtaler ved de store Skyttefester. Og da han ydermere er en varm Ven af Forsvarssagen, kommer han sædvanlig ind paa denne Sag. Da Hr. Nørregård tillige er en begavet Mand, ved han altid at vælge passende Tekster.

Saaledes var der for nylig Skyttefest paa Himmelbjærget. Teksten, Hr. Nørregaard havde valgt, var det tyske Folks Kamp mod Napoleon i dette Aarhundredes Begyndelse. — Men det er ikke alene en passende Tekst, som det gjælder om at finde for en Taler, men det er især „Udlægningen", som det drejer sig om. Hr. Nørregård synes at have lagt det saadan ud, at vi skulde afkaste det fremmede Aag ved en ny Krig. Han talte om „den Dag, som kommer."

Hen Hr. Nørregård er ikke alene en dygtig Taler og en begavet Mand, men han ved ogsaa at bruge Ord, som har en vis mystisk Betydning, saa at de kan blive Gjenstand for Fortolkning. — Han talte om, hvad der „ovenfra" gjøres for Danmarks Værn. — Hvad er nu „ovenfra"? Er det Hr. Bahnson, eller er det Himlen? Udtalelsen passer paa begge Dele. De fleste opfattede det, som om der sigtedes til Hr. Bahnson, men Hr. Nørregård vil have det forstaaet paa anden Maade. Maaske har Hr. Nørregaard tænkt paa forskjellige Ting eller været uheldig med det valgte Udtryk, saaledes at Højreskytterne kunde tænke paa Hr. Bahnson, Venstreskytterne derimod paa noget andet.

Der er en Kæmpevise, der har det Omkvæd: Du føje dine Ord vel!

Et Sandhedsvidne. I et Brev til „Morgenbladet" skriver Hr. *Madsen-Mygdal*: „Sandheden er mig saa hellig, at jeg er mig bevidst, at jeg aldrig i min politiske Gjerning, hverken mundtlig eller skriftlig, med min Vilje har brugt et eneste usandt Ord."

Man ser heraf, at Dyden endnu ikke er bleven hjemløs paa Jorden. Naar Hr. *M.-M.* særlig fremhæver, at han i sin *politiske* Gjerning altid har været et Sandhedsvidne, saa maa dette selvfølgelig ikke forstaas saaledes, at han i sine andre Gjerninger har været mindre nøjeregnende med Udøvelsen af denne Dyd. Men Meningen er den, at uagtet den politiske Gjerning indeholder store Fristelser til undertiden at skeje ud fra Dydens Vej, Fristelser, som almindelige Dødelige i Reglen falder for, — saa har dog Hr. *M.-M.* altid staaet fast og adskiller sig derved fra andre skrøbelige Mennesker. Dette siger Hr. *M.-M.* om *sig selv*, og at det er sandt, kan bevises derved, at Sandheden er ham saa hellig osv.

Men af samme Brev fremgaar det tillige, at Dyden belønnes, thi Hr. *M.-M.* meddeler, hvor søgt en Taler han er: „Der er en hel Mangfoldighed af Opfordringer, som jeg har maattet sige nej til." — Altsaa ikke alene en Mangfoldighed, men en *hel* Mangfoldighed. — Dette viser, at de, som vil have fat i *M.-M.*, maa vide at sikre sig ham itide.

Vi har altsaa her et af de i Historien desværre saa sjældent forekommende Tilfælde, at en stor og dydig Mand allerede i levende Live finder den rette Paaskjønnelse, og det endnu sjældnere, at en dydig Mand rejser sin egen Æresstøtte

Højrefest. I Søndags drog de kjøbenhavnske Højremænd paa 5 Skibe til Helsingør for at holde Fest. Ankomne til denne gode Stad sørgede man, i Følge Referatet i „Dagens Nyheder", først for det *indre* Menneske. Efter Sammenhængen maa herved forstaas *Maven*. Det røber en priselig Beskedenhed at henlægge Højremændenes indre Menneske til dette Organ. Men der maa velsagtens være noget i det. Desto mere maa man undre sig over, at Borgerne i Helsingør tog saa lidt Hensyn til de kjøbenhavnske Højremænds indre Mennesker, at der kun var een Opvarter til at sørge for dem alle.

Af Talere var der tre. Talen for Kongen var her ikke overdraget til en Apotheker, men til en Proprietær. Han hyldede Kongen, først som Monark, dernæst som Mand. Derimod glemte han at hylde

Kongen som Fader. — Derefter kom Hr. Bahnson. Han opfordrede Højre til at være g-lade under deres Sammenkomster. Maaske har Stemningen været noget trykket paa Grund af den mangelfulde Besørgelse af det indre Menneske. — Han fortalte, at til Foraaret var Kjøbenhavn befæstet *permanent*. Denne Oplysning vil sikkert i høj Grad overraske Forsvarsvennerne. — Nu skulde der tages fat paa Søbefæstningen. — Derefter kom Hr. Matzen. Højre havde Kongemagten, Fædrelandet, Grundloven og Ministeriet at samle sig om. — Han glemte Religionen og Moralen.

Ved Festmaaltidet talte Malermester Jensen for Kongen. Men hvad Malermester Jensen siger, faar man aldrig at vide af Højrebladene.

Meddelelser.

Venstres Almanak. I andet Ark af „Venstres Bog for 1890" findes Fortællingen „En Bonde", af Henrik Pontoppidan, „Tankeglimt", af en unævnt Forfatter, „Fine Folk", en efterladt Fortælling af Ernst Ahlgren (Fru Benedictson).

I det næste Ark kommer „En Draabe fra Havet", af R. P. Møller.

Tegningerne er udførte af følgende Kunstnere: Rohde, Jastrau, Hans Schmidt, Seligmann og Hans Tégner.

Hele Bogen vil udgjøre det meste af 100 Sider. Hertil kommer, at der gives som Tilgift en almindelig Universitetsalmanak, som koster 16 Øre i Handelen.

Bogen vil udkomme i Avgust Maaned. I den første Tid vil den blive omdelt ved Bestyrelserne for de frisindede Foreninger til disses Medlemmer. Hvis det skulde vise sig, at der ikke er saa megen Energi i disse Bestyrelser, at de kan faa Bogen afhændet, vil den komme i Handelen gjennem en Kommissionær.

Bestillinger paa Bogen adresseres til Forretningsføreren for Venstres Organisation: E. Bojsen, Horsens.

Udkomne Bøger.

Kvinden og Samfundet. Juli—August 1889. Indhold: C N. Starcke: Kvindens Stilling i Ægteskabet. Ville Højberg: Aage Vang. Erhard Frederiksen: Kvinden og Mælkeribrugets Udvikling. Paul Sveistrup: De franske Kvindeforeningers Kongres for Kvindens Rettigheder. — Dansk Kvindesamfunds Virksomhed. Julie Meyer: Oversættelse efter Elisabeth Browking. — Fra udenbys Venner. — Fra Ind- og Udland.

Anna Karénin. Roman af Leo Tolstoj. Oversat af Gerstenberg 5.—5. Hefte. Lehmann & Stage,

Studentersamfundets Smaaskrifter Nr. 86—88. Revolutionsaaret 1789. Af Emil Slomann.

Blaagaards Seminarium
og Realskole.

Den 16. Avgust, 5. September og 5. November modtages ny Elever paa Blaagaard i Kjøbenhavn. De Elever, som ønsker det, kan faa Undervisning i Engelsk og Tysk eller blive forberedt til Præliminærexamen. Betalingen for Undervisning, Kost og Bolig er 30 Kr. om Maaneden. En trykt Meddelelse tilsendes efter Ønske. Undervisningen ledes af Landinspektør **Andersen**, Sanglærer **Dølling**, Kaptejn **Fischer**, cand. theol. **Fløystrup**, Kaptejn **Gautesen**, Pastor **F. Jensen**, cand. theol. **H. Larsen**, cand. jur. **N. J. Larsen**, cand. mag. **G. Levinsen**, cand. phil. **Tang**, samt Højskolens Medbestyrer Dr. phil. **Winkel Horn**, og Forstander **J. T. A. Tang.**

Vallekilde Folkehøjskole.

Efteraarsmøde afholdes fra 24 til 27. September, begge Dage medregnede.

Skolen for voxne Karle aabnes den 5. November.

Ernst Trier,
Vallekilde Højskole ved Svinninge.

Paa Kjøng Højskole

ved Glamsbjærg St., Fyn, er der **Pigeskole** i Septbr. og Oktbr.; **Karleskolen** (med Haandværkerafdeling begynder til Novbr. Betalingen er 30 Kr. maanedlig.
Niels Kierkegaard.

Examen Artium (begge Retninger). Præliminærexamen. 4 Kl. Examen og Tillægsexaminer.

Ny Kursus begynder paa **Undervisningsanstalten „Kjøbenhavn"**, Stockholmsgade 7 Ø., d. 16. Avgust. Betalingen til Artium er 75 Kr. og til Præliminærexamen 37 Kr. Kvartalet. Nye Indmeldelser modtages daglig fra 10—12. Program sendes.

Fortrinlige Samlinger til Fysik, Naturhistorie og Geografi forefindes. Anstalten har i alt været besøgt af 281 Elever og dimitterede sidste Aar 8 Elever til Artium og 20 til Præliminærexamen, der alle bestod.

L. Gottschalk. M. Klausen.
R. P. Rasmussen. S. Sørensen, Dr. phil.

Klank Højskole.

I den nu nedlagte Landbrugsskoles Sted aabnes til November en Højskole i Klank med Undertegnede som Forstander. Skolen ligger 2½ Mil fra Aarhus, daglig Postgang, 1½ Mil fra Brabrand St. Karleskolen aabnes 3. Novbr. Betaling for Kost og Bolig 20 Kr., for Undervisning 10 Kr. om Maaneden.

J. Nielsen,
for Tiden Højskolelærer, Æbeltoft.
Fra 7. Aug., Klank Højskole pr. Klank.

Vestbirk Højskole
(ved Horsens)

med **Haandværkerafdeling** under **Arkitekt Anton Hansens** Ledelse aabnes den 3. Novbr.

Grønvald Nielsen.

Tune Landboskole.

Pigeskolen aabnes d. 2 Sept. og varer til November. Ved Siden af den egentlige Højskoleundervisning kan Pigerne faa Lejlighed til at lære praktisk Mælkeri.

Karleskolen begynder den 5. Novbr. og bestaar af **en Højskoleafdeling** og **2 Landbrugsafdelinger** med Kursus paa 5 og paa 9 Maaneder. Skoleplanen tilsendes, og nærmere Oplysninger meddeles af **A. Svendsen,** Tune, Taastrup.

Fortsættelsesskolen i Ringe

modtager igjen Elever, Drenge og Piger, den 1. Oktober. Betaling for Kost, Ophold og Undervisning er 28 Kr. maanedlig.

Nærmere ved Undertegnede.

L. Rasmussen,
Ringe, Ringe St.

Ansvarhavende Redaktør: **Henning Jensen.**
Trykt hos Rasmussen & Olsen. — Kbhvn.